

SÉNAT DE BELGIQUE

SESSION DE 1946-1947.

SÉANCE DU 8 JUILLET 1947.

Rapport de la Commission de la Justice chargée d'examiner le projet de loi complétant le Chapitre IV du Titre V du Livre I du Code civil relatif aux demandes en nullité de mariage.

(Voir le n° 50 (session de 1946-1947) du Sénat.)

BELGISCHE SENAAAT

ZITTING 1946-1947.

VERGADERING VAN 8 JULI 1947.

Verslag uit naam van de Commissie van Justitie belast met het onderzoek van het wetsontwerp tot aanvulling van Hoofdstuk IV van Titel V van Boek I van het Burgerlijk Wetboek betreffende de vorderingen tot nietigheid van het huwelijk.

(Zie n^r 50 (zitting 1946-1947) van de Senaat.)

Présents : MM. ROLIN, président ; DELMOTTE, DERBAIX, D'HONAT, FONTEYNE, GUINOTTE, LAGAE, LOHEST, VAN ROOSBROECK, VERBAET et Mme CISELET, rapporteur.

MESDAMES, MESSIEURS,

Le projet de loi soumis à votre examen ne comprend que deux articles ainsi conçus :

« ARTICLE PREMIER. — Il est ajouté au chapitre IV du titre V du Livre I du Code civil, un article 193bis, ainsi conçu :

» Sans préjudice de l'application des articles 184, 190 et 191 qui précèdent et de l'article 46 de la loi du 20 avril 1810 sur l'organisation de l'ordre judiciaire et l'administration de la justice, le Ministère public peut se porter partie intervenante dans toute action en nullité de mariage. »

» ART. 2. — La présente loi entrera en vigueur le jour de sa publication au *Moniteur*.

MEVROUWEN, MIJNE HEREN,

Het voorgelegde wetsontwerp omvat slechts twee artikelen :

« EESTE ARTIKEL. — Aan Hoofdstuk IV van Titel V van Boek I van het Burgerlijk Wetboek wordt een artikel 193bis toegevoegd, luidende :

» Onverminderd de toepassing van de vorige artikelen 184, 190 en 191 en van artikel 46 der wet van 20 April 1810 op de rechterlijke inrichting en de rechtsbedeling, kan het openbaar ministerie zich tussenkommende partij stellen in elke vordering tot nietigheid van een huwelijk.

» ART. 2. — Deze wet treedt in werking de dag waarop zij in het *Staatsblad* is bekendgemaakt. »

BUT DU PROJET.

Pendant l'occupation, diverses ordonnances du commandant militaire allemand astreignirent les juifs au travail et édictèrent contre eux des dispositions spéciales, particulièrement odieuses d'ailleurs. (Ordonnances allemandes du 11 mars 1942 et 8 mai 1942. *Verordnungsblatt* n°s 70 et 76.)

L'une des ordonnances du pouvoir occupant (celle du 8 mai 1942) stipulait que la plupart de ces mesures ne seraient pas applicables à l'épouse juive engagée dans les liens d'un mariage mixte, ce mariage fut-il sans enfant.

On comprend que, dans ces circonstances, pour échapper aux rigueurs et aux tortures de l'ennemi, de nombreuses femmes israélites aient été amenées à contracter un mariage fictif.

L'exposé des motifs du projet de loi qui nous occupe signale que des dispenses de publication de bans et de tout délai furent fréquemment accordées par nos Procureurs du Roi, ce dont il faut les louer. (Application de l'alinéa 1er de l'article 169 du Code civil.)

Les actes de célébration ayant été absolument réguliers, ces mariages, quoique fictifs, demeurent des réalités aux yeux de la loi.

Légalement mariés, les intéressés se trouvent donc dans l'impossibilité de contracter une union réelle d'où naîtra une descendance légitime et de fonder un foyer véritable.

Pour de nombreuses raisons morales et sociales sur lesquelles il est inutile d'insister, il convient que ces mariages puissent être déclarés nuls le plus rapidement possible et ce, à la demande de l'un ou l'autre des conjoints.

DOEL VAN HET ONTWERP.

Tijdens de bezetting noodzaakten verschillende verordeningen van de Duitse militaire bevelhebber de joden tot de arbeid en vaardigden tegen hen bijzondere bepalingen uit, die overigens zeer hatelijk waren. (Duitse verordeningen van 11 Maart 1942 en 8 Mei 1942, *Verordnungsblatt*, n^{rs} 70 en 76.)

In een van de verordeningen van de bezettende macht (die van 8 Mei 1942) was bepaald, dat de meeste van deze maatregelen niet zouden gelden ten aanzien van joodse vrouwen, die een gemengd huwelijk hadden aangegaan, ook al waren hieruit geen kinderen gesproten.

Onder deze omstandigheden is het te begrijpen, dat vele Israelitische vrouwen er toe gekomen zijn, een schijnhuwelijk aan te gaan, om aan de strengheid en de foltering van de vijand te ontkomen.

De memorie van toelichting bij het wetsontwerp dat wij behandelen wijst er op dat onze procureurs des Konings vaak vrijstelling hebben verleend van de afkondigingen en van elke termijn, hetgeen hun tot eer strekt. (Toepassing van al. 1 van art. 169 van het Burgerlijk Wetboek.)

Daar de akten van voltrekking volstrekt regelmatig waren, blijven deze huwelijken, hoewel fictief, toch werkelijkheid ten overstaan van de wet.

Wettelijk gehuwd, is het de betrokkenen dus onmogelijk een werkelijk huwelijk aan te gaan, waaruit een wettige nakomelingenschap zal geboren worden en een waarachtig gezin te stichten.

Op grond van vele zedelijke en maatschappelijke overwegingen, waarop de nadruk niet behoeft te worden gelegd, past het dat deze huwelijken zo spoedig mogelijk nietig kunnen verklaard worden en zulks ten verzoeken van een van de echtgenoten.

Remarquons cependant que les conséquences sociales presque toujours très importantes d'une union conjugale, même irrégulière, ont de tout temps obligé le législateur à beaucoup de prudence. Aussi un mariage quoique célébré en violation des prescriptions légales n'est-il susceptible d'annulation que pour des motifs exceptionnels.

Dans les cas qui nous occupent, les tribunaux prononcent la nullité de ces mariages contractés à titre de défense contre les rigueurs de l'ennemi lorsqu'il est démontré qu'ils furent fictifs.

Les motifs généralement allégués et admis sont, d'une part, la simulation, d'autre part le vice du consentement dérivant d'une contrainte morale subie par l'un ou l'autre des conjoints.

Suivant la procédure telle qu'elle est instituée par le Code, les parties sont obligées de prouver les circonstances graves et spéciales qu'elles invoquent, et cette preuve est toujours difficile à faire.

De plus, les juges se montrent particulièrement circonspects dans ce domaine, où les dangers d'abus sont très grands.

En effet, des mariages fictifs peuvent avoir été contractés pour des fins immorales ou que, pour le moins, nous ne saurions admettre. Ainsi, la feinte a pu avoir pour but de faire bénéficier l'un des contractants d'une disposition testamentaire; plus souvent encore d'empêcher l'application de la loi du 12 février 1897, édictant des mesures de police à l'endroit des étrangers.

Ensuite, il ne faut point permettre aux époux « dont l'union ne répond pas aux illusions qu'ils s'étaient faites » (comme le dit avec une pointe de poésie l'exposé des motifs), de faire annuler leur mariage sans se soumettre

Evenwel zij opgemerkt, dat de haast immer zeer gewichtige maatschappelijke gevolgen van een, zelfs onregelmatige echt, de wetgever te allen tijde tot veel omzichtigheid genoodzaakt hebben. Een huwelijk, ook al is dat voltrokken met overtreding van de wettelijke voorschriften, kan derhalve niet nietig verklaard worden dan om buitengewone redenen.

In de besproken gevallen, spreken de rechtbanken de nietigheid uit van deze huwelijken, welke aangegaan zijn ter verdediging tegen de strengheid van de vijand, wanneer bewezen is dat het slechts schijnhuwelijken gold.

De doorgaans aangevoerde en aangenomen redenen zijn eensdeels de veinzing, anderdeels het gebrek aan toestemming als gevolg van een zedelijke dwang, welke een van beide echtgenoten ondergaan heeft.

Volgens de procedure, die ingesteld is door het Wetboek, zijn partijen verplicht bewijs te geven van de ernstige en bijzondere omstandigheden waarop zij zich beroepen, en dat bewijs is altijd moeilijk te geven.

Bovendien tonen de rechters zich bijzonder omzichtig in een gebied zoals dit, waar het gevaar voor misbruiken zeer groot is.

Immers, de schijnhuwelijken kunnen aangegaan zijn voor onzedelijke doeleinden, of voor doeleinden althans die wij niet kunnen aannemen. Aldus kan de veinzing ten doel hebben een van de contractanten te laten genieten van een testamentsbepaling, doch, nog vaker, de toepassing te verhinderen van de wet van 12 Februari 1897, waarbij politiematregelen worden uitgevaardigd ten opzichte van de vreemdelingen.

Verder mogen de echtgenoten, « wier huwelijk niet beantwoordt aan de illusies, die zij zich hadden gemaakt » (zoals in de memorie van toelichting met een zweem van dichterlijkheid wordt gezegd), niet in staat gesteld

aux dispositions de la loi sur le divorce.

C'est pourquoi le projet soumis à votre examen s'inquiète-t-il, d'une part, de la difficulté que rencontreront les époux pour faire admettre par les tribunaux que leur mariage fut réellement fictif, et, d'autre part, des mesures à prendre pour empêcher les abus.

Pour éviter ce double écueil, le projet de loi dispose que le Ministère public, dans les actions en annulation de mariage, pourra sortir du rôle de *partie jointe* qui lui fut jusqu'à présent dévolu, pour devenir *partie intervenante*.

Il pourra ainsi participer activement aux enquêtes; d'une part faciliter la recherche de la vérité et calmer les scrupules des magistrats du siège, et, d'autre part, démasquer les tentatives de fraude.

En conclusion, le projet de loi qui vous est soumis répond à une réelle nécessité et votre Commission l'a approuvé à l'unanimité.

Le Rapporteur,
G. CISELET.

Le Président,
H. ROLIN.

worden een huwelijk nietig te laten verklaren zonder te voldoen aan het bepaalde in de wet op de echtscheiding.

Daarom laat het voorgelegde wetsontwerp zich eensdeels in met de moeilijkheid welke de echtgenoten zullen ondervinden om de rechtbanken te doen aannemen dat hun huwelijk werkelijk fictief geweest is, en anderdeels met de maatregelen ter voorkoming van misbruiken.

Om deze dubbele klip te omzeilen, wordt in het wetsontwerp bepaald dat het openbaar ministerie, in vorderingen tot nietigheid van het huwelijk, uit zijn rol van *gevoegde partij* kan treden, welke het tot nu toe te vervullen had, om *tussenkommende partij* te worden.

Aldus kan het actief deelnemen aan de onderzoeken; eensdeels de opsporing van de waarheid vergemakkelijken en de schroom van de zetelende magistraten tot bedaren brengen, en anderdeels de pogingen tot bedrog ontmaskeren.

Als besluit kan gezegd worden dat het voorgelegde wetsontwerp tegemoet komt aan een werkelijke behoefte, en uw Commissies heeft het eenstemming goedgekeurd.

De Verslaggever,
G. CISELET.

De Voorzitter,
H. ROLIN.